ZEROs innspill til budsjetthøring i Finanskomiteen

Dato: 25.10.2021
Kontakt: Sigrun Aasland, sigrun.aasland@zero.no
Stig Schjølset, stig.schjolset@zero.no

Regjeringens budsjettforslag viser at Norges klimamål ikke vil innfris med dagens klimapolitikk. Vi trenger et helt annet tempo for å nå de målene Norge har forpliktet seg til under Parisavtalen og i samarbeidet med EU.

Forutsigbar opptrapping av CO2-avgiften
Det er positivt at regjeringens budsjettforslag øker CO2-avgiften i tråd med opptrappingen mot 2000 kr/tonn i 2030. Men den foreslåtte økningen for 2022 gir isolert sett ikke en tilstrekkelig økning for å gjøre fornybare og utslippsfrie løsninger lønnsomme. For å gi tilstrekkelig forutsigbarhet for investeringer i nullutslippsløsninger, er det viktig med et tydelig signal om en jevn årlig opptrappingsplan til 2030. Et vedtak som signaliserer en lineær opptrapping av avgiften, vil redusere risiko og utløse tidligere investeringer i fornybare og utslippsfrie løsninger. Det er også avgjørende at effekten av CO2-avgiften ikke svekkes ved justering av andre avgifter som veibruksavgiften.

For å sørge for en rettferdig omstilling, bør omfordeling til lavinntektshusholdninger gjøres som en folkebonus, som regjeringen bør utrede.

Bruk CO2-avgift til å støtte grønn omstilling
Målet med økt CO2-avgift er å kutte utslipp, ikke at forurenser skal betale mer for å fortsette å forurense. Gjennom målrettet bruk av inntekten fra CO2-avgiften kan den gi dobbel effekt, det vil si både øke kostnaden ved utslipp, og gi inntekter som kan brukes til å støtte overgangen til nullutslippsløsninger.

I Hurdalsplattformen har den nye regjeringen varslet at det skal etableres partnerskap for forpliktende klimasamarbeid og utslippskutt. Et viktig element i disse partnerskapene bør være at inntektene fra økt CO2-avgift brukes til klimaomstilling i de næringene som tar på seg utslippsforpliktelser. NOx-fondet kan være en god modell for dette, men også eksisterende programmer i Enova og Innovasjon Norge kan brukes til å støtte klimaomstillingen i de næringene som får økt avgift og skal realisere store utslippskutt.

Bilavgifter
Budsjettforslaget har en positiv retning når det gjelder personbilparken, særlig innstrammingene overfor ladbare hybdrider som får økt CO2-komponenten i engangsavgiften og krav om økt rekkevidde. Dette er et viktige grep for å nå 2025-målene om utslippsfritt person- og varebilsalg. Dette er også viktig for å fortsette trenden med stadig økende elbilsalg i distriktene, på bekostning av ladbare hybrider. En eventuell

innføring av toppmoms for elbiler må matches med avgiftsøkninger for fossilbiler som opprettholder eller styrker elbilens konkurransefordel.

For tungtransporten mangler statsbudsjettforslaget helt grep som kan få til en nødvendig omstilling og reduksjon av utslippene. Med et raskt økende utvalg av utslippsfrie lastebiler er det nå mulig, og helt nødvendig for å nå klimamålene, å stimulere kjøp av nye utslippsfrie tunge kjøretøy gjennom flere virkemidler:

- Innfasing av engangsavgift for lette lastebiler.
- Øke dagens avskrivning for utslippsfrie lastebiler fra dagens 30 prosent (fossile lastebiler har 24 prosent) til 50 prosent
- Øke årsavgiften for fossile kjøretøy, i første omgang varebiler og lette lastebiler og busser.

Den foreslåtte innføringen av omregistreringsavgift for elbiler bør utsettes, eller reduseres til halv sats. Avgiften vil ha en uheldig effekt på bruktbilmarkedet, hvor gode, brukte elbiler blir dyrere for vanlige folk.

Avgift på forbrenning av avfall - avgift på fossil plast

Klimapolitikken på avfall bør utformes slik at den omfatter alt avfall og at den stimulerer til:

1. At fossile materialer byttes ut med fornybare materialer, (fornybart eller syntetisk plast)
2. Økt gjenvinnbarhet på plast og økt utsortering av fossil plast
3. Karbonfangst og lagring (CCS).

I regjeringens budsjettforslag er det foreslått en avgift på forbrenning av avfall som skjer i Norge. Forbrenning av avfall som oppstår i Norge fører til et utslipp på om lag 2 millioner tonn CO2 årlig, hvorav litt under halvparten av utslippet skjer fysisk fra forbrenningen i Norge. Utslippene oppstår fra forbrenning av fossilt materiale, i hovedsak fossil plast.

For at avgiften skal påvirke innholdet av fossilt materiale i avfallet, må den påvirke prisen på avfall og avgiften må kunne føres bakover i verdikjeden. Siden prisen på forbrenning settes av prisene i Sverige, vil norske forbrenningsanlegg i liten grad kunne øke gate-fee på restavfall. Unntaket er i hovedsak for kommuner som forbrenner avfall sitt eget forbrenningsanlegg (utgjør ca 15 prosent av avfallet). -

Karbonfangst fra avfall er i Klimakur 2030 anslått til å koste rundt 2000 kr/tonn CO2 (biologisk og fossilt). For at en avgift på fossil CO2 alene skal være utløsende, må den dermed være på rundt 4000 kr/tonn. Den foreslåtte avgiften på 192 kr/tonn CO2 vil ikke utløse CCS-tiltak og stimulerer heller ikke til plastutsortering. Den gir fiskale inntekter som kan brukes til å støtte karbonfangst, men dette ligger ikke inne som en del av regjeringens budsjettforslag. ZEROs innspill for forsterkede virkemidler for å realisere CCS på avfallsanlegg er gitt i vårt høringsinnspill til Energi- og miljøkomiteen.

Flertallet på Stortinget vedtok i behandlingen av klimameldingen (vedtak 795) at avgiften på avfallsforbrenning må flyttes tidligere i verdikjeden, for både å stimulere til mindre avfall og for å håndtere avfallet i Norge. Statsbudsjettet som er lagt frem svarer ikke ut dette

forslaget, noe som begrunnes med at Skattedirektoratet har vurdert dette til å bli for komplisert og gi for høye administrative kostnader å innføre en avgift på all plast.

ZERO mener det må innføres en avgift på fossil plast, i tråd med vedtaket fra klimameldingen og Hurdalsplattformen. Det vil være hensiktsmessig å starte med en avgift på fossil plastemballasje. Miljødirektoratet har våren 2021 hatt et lovforslag på høring om å opprette et emballasjeregister. Et slikt obligatorisk register vil legge til rette for en enkel innkreving av en avgift på emballasjeplast. På sikt må tilsvarende register og avgift komme for flere typer plast.

ZERO foreslår følgende komitemerknad:

Komiteens medlemmer ber regjeringen innføre en avgift på fossil plastemballasje med sikte på innføring fra budsjettåret 2023.

Elavgift
For å redusere strømregningen for husholdningene, foreslår ZERO at elavgiften på 16,7 øre fjernes for alt forbruk opp til 1000 kWh pr måned i perioden 01.11.21 - 01.05.22, hvis spotprisen på strøm ligger i gjennomsnitt over 90 øre pr kWh i måneden. Dette bør kun gjelde for primærbolig. Husholdninger med gjennomsnittlig og lavt strømforbruk vil da komme best ut.

På lenger sikt kan det vurderes en dynamisk elavgift, som varierer med spotprisen. Hvis vi legger dagens elavgift på 17 øre/kwh til grunn, kan elavgiften bortfalle dersom spotprisen går over 90 øre (her kan andre pristerskler og eventuelt trappetrinn for bortfall av avgiften settes). Hvis en ønsker å ta inn igjen noe proveny over tid, kan elavgiften økes med for eksempel 5 øre, hvis spotprisen faller under 20 øre. En dynamisk elavgift vil kompensere lavinntektshusholdninger, samtidig som vi ikke svekker insentivene for energieffektivisering på sikt. I tillegg kan den brukes til å jevne ut strømprisen noe over tid.

Vindkraft
Å få på plass en forutsigbar inntekt til kommuner som avgir areal til vindkraftanlegg er helt avgjørende dersom vi skal få mer vindkraft på land i Norge.

En produksjonsavgift pr kWh bestemt i de årlige statsbudsjettene gir ikke den forutsigbarheten, verken for kommunene eller utbyggerne. Derfor bør det heller utredes en naturressursskatt, som eventuelt kan sees i sammenheng med en produksjonsavgift som fastsettes i konsesjonen for anlegget.

Fjerne hull og rabatter for fossilt i avgiftssystemet

- Fjerne rabatten for CO2-avgift for veksthus. Tilsvarende midler stilles til rådighet for gjennomføring av klimatiltak i landbruket, gjennom landbruksavtalen.
- Øke CO2-avgift i petroleumsvirksomheten (mineralolje og naturgass) til samme nivå som generell sats for mineralolje i SB 2022.

- Øke grunnavgiften for naturgass til samme nivå som mineralolje, målt per energimengde.
- Utvide avgiften for naturgass som slippes ut til luft, til å gjelde alle utslippskilder. I dag gjelder avgiften bare for petroleumsvirksomheten.
- Øke veibruksavgift på autodiesel og naturgass til samme nivå som det er for bensin.
- Endre navn på veibruksavgift til energiavgift på drivstoff (siden det ikke er noen reell sammenheng mellom denne avgiften og kostnader for veibruk), og utvide denne avgiften til å gjelde alt fossilt drivstoff til det som i dag har avgiftsfri (merket) diesel i dag, for anlegg, landbruk, samt fritidsbåter m.m.

Bærekraftig biodrivstoff

- Innføre avgift for biodrivstoff fra råstoff med høy avskogingsrisiko, som definert i EUs regelverk, for å sikre at biodrivstoff som brukes i Norge er bærekraftig og ikke fører til hogst av regnskog.
-

Statens pensjonsfond utland

ZERO er fornøyde med at SPU er gitt mandat til å investere inntil 2 prosent av oljefondet i unotert infrastruktur og fornybar energi. I lys av IEA og andre analyser som viser et betydelig behov for tilførsel av kapital til fornybar energi i nye markeder og utviklingsøkonomier, mener ZERO det er nødvendig å videreutvikle denne strategien. Det bør både gis en større ramme og åpnes opp for muligheter til å investere i fornybar energi også i nye markeder og utviklingsland. Erfaringene fra Norfund viser at dette overtid kan forventes å gi like stor avkastning som SPUs krav. SPU bør for eksempel kunne investere sammen med det nye Klimainvesteringsfondet. Stortinget bør be om en utredning om hvordan en slik utvidelse kan gjennomføres.

Klimainvesteringsfondet

Det nye Klimainvesteringsfondet kan bli et viktig bidrag i kampen mot nye kullkraftverk. Målrettet finansiering for fornybar som kan fase ut kull, er det aller viktigste Norge kan bidra med for utslippskutt utenfor egne grenser.

ZERO er svært fornøyd med at budsjettforslaget følger opp etableringen av det nye klimafondet med avsetning under streken i statsbudsjettet. Det er positivt at fondet skal avlaste risiko gjennom fleksibel anvendelse av egenkapital, lån og garantier.

ZERO er imidlertid skuffet over det lave ambisjonsnivået med 750 millioner til fondet og 250 millioner til risikoavsetning. ZERO har tidligere foreslått et klimafond med 5 milliarder kroner per år over 5 år, til sammen 25 milliarder kroner. I tillegg foreslår regjeringen at halvparten av bevilgningen til Klimainvesteringsfondet skal tas fra Norfunds eksisterende kapital, altså midler som tidligere er bevilget og blir anvendt til slike investeringer. Fondets egenkapital bør bygges gjennom friske midler, og komme i tillegg til Norfunds eksisterende aktivitet.